

2004 жылғы "____" _____
N _____ Жарлығымен
бекітілген

Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2005-2010 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы

1. Бағдарламаның паспорты

Бағдарламаның атауы Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2005-2010 жылға дейінгі мемлекеттік бағдарламасы

Әзірлеу үшін негіздеме Қазақстан Республикасы Президентінің "Бәсекеге қабілетті Қазақстан үшін, бәсекеге қабілетті экономика үшін, бәсекеге қабілетті халық үшін" Қазақстан халқына 2004 жылғы 19 наурыздағы Жолдауы, Қазақстан Республикасы Президентінің 2001 жылғы 4 желтоқсандағы N 735 Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасының 2010 жылға дейінгі стратегиялық даму жоспары

Жауапты орындаушы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі

Мақсаты Адам ресурстарын дайындау сапасын арттыру, жеке тұлға мен қоғамның қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін Қазақстан Республикасының 2010 жылға дейінгі стратегиялық даму жоспарының басымдықтары негізінде көп деңгейлі білім берудің ұлттық жүйесін жаңғырту

Міндеттері Халықтың барлық жіктері үшін сапалы білім беруге қол жеткізуді қамтамасыз ету; білім беруді басқаруды одан әрі демократияландыру негізінде білім беру ұлттық жүйесінің жұмыс істеуінің нормативтік құқықтық базасын жетілдіру; қазақстандық патриотизмді, толеранттықты, жоғары мәдениеттілікті, адамның құқықтары мен бостандығын мемлекеттік тілді басым дамыту; отандық дәстүр, әлемдік тәжірибе және тұрақты даму қағидаттары негізінде білім берудің мазмұны мен құрылымын жаңарту;
12 жылдық жалпы орта білім беруге көшу;

кәсіптік білім беру және Білім беруді халықаралық стандартты жіктеу (БХСЖ) ұсынымдарына сәйкес кадрларды даярлау жүйесін қайта құрылымдау; оқытудың шоғырландырушы кредиттік жүйесіне негізделген кадрларды даярлаудың біртұтас үш сатылы жүйесін құру: бакалавриат - магистратура - докторантура ; экономиканың барлық салалары үшін жоғары білікті және бәсекеге қабілетті кадрларды даярлаудың сапасын арттыру ; әлемдік білім кеңістігіне ықпалдасу; білім беру сапасын бағалаудың ұлттық жүйесін құру; бірыңғай білім беру ақпараттық ортасын қалыптастыру ; білім беру процесін оқу-әдістемелік және ғылыми қамтамасыз етуді жетілдіру; білім беру жүйесінің материалдық-техникалық базасын нығайту ; білім беруді, ғылым мен өндірісті ықпалдастыру; білім берудің сапасын арттыру үшін экономика секторларына ресурстарды тартудың тетіктерін жасау; білім беру жүйесін қаржылық, кадрлық қамтамасыз етуді жетілдіру, педагогикалық қызметкерлердің әлеуметтік мәртебесін арттыру; көп деңгейлі үздіксіз білім беру жүйесінде мемлекеттік, қоғамдық және жеке тұлғалық мүдделердің теңгерімін қамтамасыз ету.

Қажетті ресурстар және оларды қаржыландыру көздері Бағдарламаны іске асыруға қажетті мемлекеттік бюджет шығыстарының көлемі 330 812,0 млн. теңгені құрайды, оның ішінде республикалық бюджет қаражатынан - 175 769,8 млн. теңге; жергілікті бюджеттер қаражатынан - 155 042,2 млн. теңге.

Жылдар бойынша	Барлығы	Республикалық бюджет	Жергілікті бюджет
2005 жыл	41 402,2	23 379,8	18 022,4
2006 жыл	53 514,2	34 036,9	19 477,3
2007 жыл	53 855,9	32 150,8	21 705,1
2008 жыл	57 769,3	26 216,8	31 552,5
2009 жыл	61 600,0	29 484,4	32 115,6

2010 жыл 62 670,4 30 501,1 32 169,3
2006-2010 жылдарда Бағдарламаны қаржыландыру көлемі
тиісті қаржы жылына арналған республикалық және
жергілікті бюджеттерді жоспарлау кезінде
нақтыланатын болады.

Күтілетін
нәтижелер

Бағдарламаны іске асырудың нәтижесінде:
кәсіптік міндеттерді дербес әрі шығармашылық
тұрғыдан шешуге, кәсіби қызметтің тұлғалық және
қоғамдық маңызын түсінуге, оның нәтижелері үшін
жауап беруге қабілетті кәсіби құзыретті жеке
тұлғаны, бәсекеге қабілетті маманды қалыптастыруды
қамтамасыз ететін білім беруді басқарудың тиімді
жүйесі құрылатын болады;
"ғұмыр бойы барша үшін білім алу" қағидатын іске
асыру қамтамасыз етілетін болады;
нәтижеге бағдарланған сапалы, бәсекеге қабілетті
білім алу үшін жағдай жасалатын болады;
12 жылдық жалпы орта білім беруге көшу жүзеге
асырылады;
білім берудің барлық деңгейіне қол жетімділік пен
сабақтастық қамтамасыз етіледі;
басқа да әлеуметтік салалармен және экономика
салаларымен салыстырғанда білім беруді озыңқы
дамыту қамтамасыз етіледі;
мамандарды даярлаудың үш сатылы: бакалавриат-
магистратура-докторантура жүйесіне көшу жүзеге
асырылатын болады;
білім берудің барлық деңгейін ғылыми және оқу-
әдістемелік қамтамасыз етудің тиімді жүйесі
жасалады;
білім беру жүйесінің бірыңғай білім беру ақпараттық
ортасы құрылады;
халықаралық статистикалық стандарттарға барабар
білім берудің статистикалық көрсеткіштер жүйесі
құрылады;
білім беру жүйесін дамытудың мониторингі және оны
болжау жүйесі, білім беру сапасын бағалаудың ұлттық
жүйесі құрылады;
педагогикалық қызметкерлердің еңбегін мемлекеттік

қолдау және оны ынталандыру тетіктерін жетілдіру
к ү ш е й т і л е д і ;
кадрларды кәсіби даярлаудағы әлеуметтік әріптестік
ү ш і н ж а ғ д а й ж а с а л а д ы ;
білім беру саласындағы ғылыми және инновациялық
қызмет жандандырылатын болады.

Іске асыру 2005-2010 жылдар
мерзімі Бағдарлама екі кезеңде іске асырылатын болады:
бірінші кезең - 2005-2007 жылдар;
екінші кезең - 2008-2010 жылдар.

2. Кіріспе

Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2005-2010 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы (бұдан әрі - Бағдарлама) Қазақстан Республикасы Президентінің "Бәсекеге қабілетті Қазақстан үшін, бәсекеге қабілетті экономика үшін, бәсекеге қабілетті халық үшін" Қазақстан халқына 2004 жылғы 19 наурыздағы Жолдауына сәйкес әзірленді. Бағдарлама білім беру саласындағы мемлекеттік саясаттың стратегиясын, негізгі бағыттарын, басымдықтарын, міндеттерін және оны іске асыру тетіктерін айқындайды және заңнамаға, басқару және қаржыландыру жүйесіне, білім беру жүйесінің құрылымы мен мазмұнына, кадрлық және әлеуметтік саясатқа өзгерістер мен толықтырулар енгізу үшін негіздеме болып табылады.

Осы Бағдарламаны әзірлеу білім беру сапасын арттыруға, жаңа экономикалық және әлеуметтік мәдени жағдайларда қазақстандық білім беру жүйесінің алдында тұрған стратегиялық міндеттерді шешуге бағытталған түбегейлі қайта құрулардың қажеттігінен туындады.

Бағдарлама Қазақстан Республикасы Президентінің 2000 жылғы 30 қыркүйектегі N 448 Жарлығымен бекітілген "Білім" мемлекеттік бағдарламасын (бұдан әрі - "Білім" бағдарламасы) іске асырудың нәтижелерін талдау негізінде әзірленді.

3. Білім беру жүйесінің жай-күйін талдау

Қазақстан Республикасын әлемдік қоғамдастық нарықтық экономикалы мемлекет ретінде таныды. Еліміз тәуелсіздік алған қысқа тарихи кезеңде әлемдік қоғамдастыққа ықпалдаса отырып, экономиканың айтарлықтай өсуіне қол жеткізді.

Осы контексте, қоғамдық даму деңгейінің, елдің экономикалық қуаттылығы мен ұлттық қауіпсіздігінің өлшемдері ретінде білім беру жүйесінің, адами ресурстардың рөлі мен маңызы арта түседі. Қоғамдық қатынастар жүйесіндегі қайта құрулар білім беруге, одан ұтқырлықты, жаңа тарихи кезеңдер шындығына барабар жауап беруді және экономиканың даму қажеттіліктеріне сәйкестікті талап ете отырып ықпал етеді.

Жедел өзгеріп тұратын әлемде және ақпарат легінің көшкін тәрізді артып отырған жағдайында іргелі пәндік білім міндетті, бірақ ол білім берудің жеткіліксіз мақсаты болып табылады. Білім алушылар білімнің, дағдылар мен іскерліктің жиынтығын (оқыту центризмі) меңгеріп қана қоймауға тиіс, қазақстандық білім беру жүйесі соған бағытталған. Білім алушыларға барынша өзін іс жүзінде көрсете білу және қоғам өміріне пайдалы түрде қатысу үшін ақпаратты өз бетінше табу, талдау, құрылымдау және тиімді пайдалану дағдысы сияқты құзыретті бойына сіңірту (құзыреттілік) аса маңызды да күрделі. Қазақстандық білім беру жүйесі оған әлемдік білім беру кеңістігінде лайықты орын алуға мүмкіндік бермейтін әдіснамалық базасы, құрылымы мен мазмұны ескірген жағдайда дамуын жалғастыруда. Білім беру мазмұны фактологиялық күйінде қалып отыр және білім алушыларды қоғам өміріне құзыреттілік, жауапкершілік пен шығармашылық тұрғыдан қатыстыра отырып даярлауға бағдарланбаған. Өңірлік деңгейде білім беруді басқарудың біріздендіру жүйесінің болмауы, білім беру бөлімдерінде мамандардың штаттық санының жетіспеушілігі білім беруді тиімді басқаруға теріс әсер етеді.

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту

Көптеген дамыған елдер мектепке дейінгі білім беруге бірдей қол жеткізу үшін мүмкіндіктер жасайды. Бұл тек қаржыландыру деңгейінде ғана емес (Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы елдерінің жалпы білім беру бюджетінен 9,5 %, 1999 ж.), сонымен қатар балалардың толық күндік немесе қысқа уақытқа келуіне негізделген мектепке дейінгі тәрбиенің әр түрлі модельдерін жасауда да айқын көрінеді: міндетті аналар мектептері, сәбилерге арналған мектептер, 3-тен 5 жасқа дейінгі балаларға арналған мектептер, ойын топтары, балаларды қарау және күту топтары.

Қазақстанда 2000 жылмен салыстырғанда мектепке дейінгі ұйымдардың саны 12 бірлікке (1 %), олардағы балалардың контингенті 25 421 балаға (18,7 %) өсті, бұл мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқыту сұраныстарының өсуі мен осы сұраныстарды қанағаттандыру мүмкіндіктері арасындағы тепе-теңсіздік туралы куәландырады (1-кесте). Нәтижесінде мектепке дейінгі ұйымдардағы 100 орынға 105-тен 130-ға дейін баладан келді. Тұтастай алғанда, республика бойынша 22 мыңға жуық бала мектепке дейінгі ұйымдарға орналасу үшін кезекте тұр, бес-алты жастағы 127 мың бала мектепалды бағдарламаларымен қамтылуы тиіс.

1 - к е с т е

Жылдар	Желі	Контингент
2 0 0 0	1 1 4 4	1 3 5 2 8 7
2 0 0 1	1 1 6 7	1 4 6 3 7 5

2 0 0 2

1 1 6 2

1 5 3 9 6 5

2 0 0 3

1 1 5 6

1 6 0 7 0 8

Мектепке дейінгі тәрбие жүйесінде 16,3 мың педагогикалық қызметкерлер еңбек етуде, оның 38,7 %-ының жоғары білімі, 52,8 %-ының арнаулы орта педагогикалық білімі, 6,4 %-ының аяқталмаған жоғары педагогикалық білімі және 2,1 %-ының орта білімі бар. Мектепке дейінгі ұйымдар педагогтарының 40 %-ының ғана жоғары және бірінші санаттары бар, ал 31,2 %-ының санаты жоқ.

Мектепке дейінгі тәрбиенің нормативтік құқықтық және оқу-әдістемелік базасы құрылады. Мемлекеттік және орыс тілдеріндегі 82 атаудан тұратын 19 оқу-әдістемелік кешен әзірленді, сынақтан өткізілді және 2003/2004 оқу жылында алғаш рет енгізілді.

1999 жылы Қазақстанда балалардың міндетті мектепалды дайындығы енгізілді, бұл балаларды мектепалды дайындық бағдарламасымен қамтуға әсер етті (1-диаграмма).

1-диаграмма

Балаларды мектепалды дайындықпен және мектепке дейінгі оқытумен қамту көрсеткіштері (%)

1-диаграмманың суретін қағаз мәтіннен қараңыз

Сонымен қатар, мектепке дейінгі білім беруде де бірқатар проблемалар бар. Қазіргі таңда мектепалдындағы тек 40 %-ға жуық бала ғана жергілікті бюджет есебінен оқулықтармен қамтамасыз етілген. Жұмыс істеп тұрған бала бақшалардағы жиһаздар, спорттық мүкәммал, кітапхана қоры, ойыншықтар, оқытудың көрнекі құралдары моральдық және табиғи жағынан ескірген. Тек аудандық және қалалық білім беру бөлімдерінің 58 %-ы ғана мектепке дейінгі мамандармен жасақталған.

МКҚК (мемлекеттік коммуналдық қазыналық кәсіпорын) мәртебесіне ие болған мектепке дейінгі ұйымдарды қалдық қағидаты бойынша қаржыландыру балалардың бала бақшада болу ақысының өсуіне әкеліп соқты және мектепке дейінгі ұйымдар оларға неғұрлым мұқтаж халықтың аз қамтылған және осал топтарына ауыр тиді.

Тұтастай алғанда, мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту бір жастан алты жасқа дейінгі балалардың бала бақшалармен қамтылуының төмендігін көрсетеді (19,1 %). Мектепалдындағы міндетті бағдарламаны бес жастағы балалардың 63 %-ы және алты ж а с т а ғ ы 6 0 % б а л а ғ а н а а л а д ы .

Ж а л п ы о р т а б і л і м б е р у

Жалпы білім беретін мектептегі реформалардың шетелдік тәжірибесі оқытудың мерзімін 12-13 жылға дейін ұзартуды, жоғары сатыдағы оқушылардың оқу жетістіктері мен кәсіби оқытуын сырттан бағалауды енгізуді көздейді.

Қазақстанның жалпы орта білімі жалпы білім беретін мектептер санының көбеюімен және демографиялық және көші-қон процестеріне орай жекелеген өңірлерде

аз қамтылған мектептердің өсуіне ықпал еткен оқушылар контингентінің азаюымен сипатталады (2-кесте).

2 - к е с т е

Оқу жылы	Мектептер саны	Білім алушылар контингенті
2000/2001	8109	3043,3
2001/2002	8171	3019,5
2002/2003	8164	3095,6
2003/2004	8260	3026,2

Республикада 4272 аз қамтылған жалпы білім беретін мектеп (бұдан әрі - АҚМ) (жалпы мектептер санының 52 %-ы) жұмыс істейді. Оларда 429,1 мың бала (жалпы білім алушылар контингентінің 14,1 %-ы) оқиды. АҚМ-нің бір оқушысын оқытуға жұмсалған шығын қарапайым мектептерге қарағанда (өңірлерге байланысты) 30-100 %-ға жоғары. Мектептердің тұратын жерден алыс орналасуына байланысты 37 мың баланы тасымалдау ұйымдастырылған.

Қазіргі таңда 3687 (44,6 %) қазақ тілінде оқытатын жалпы білім беретін, 2069 (26,1 %) қазақ және орыс тілдерінде оқытатын мектептер жұмыс істейді. Мемлекеттік тілде оқытатын мектептердегі оқушылардың контингенті артып келеді. Егер 2000 жылы оқушылардың 52,1 %-ы мемлекеттік тілде оқыған болса, ал бүгінгі таңда 54,8 %-ы оқиды. Өзбек, ұйғыр, неміс, тәжік, украин және басқа ана тілдерінде оқытатын мектептер жұмыс істейді.

Республиканың жалпы білім беретін мектептерінде 270 мыңнан астам адам жұмыс істейді, оның ішінде 195,8 - жоғары білімі, 60 мыңынан астамының кәсіптік орта білімі бар, 36,5 мың педагог жоғары санатты, 67,0 мыңы бірінші санатты. Аз қамтылған мектептерде 64 мыңнан астам мұғалім жұмыс істейді.

Жалпы білім беретін мектептердің оқу процесіне оқушы жетім балалар, аз қамтылған және көп балалы отбасыларындағы балалар тегін қамтамасыз етілетін 1-8 сыныптарға арналған жаңа буын оқулықтары енгізілген. Кәсіптік мектептерде (лицейлерде), колледждерде арнайы пәндер бойынша отандық оқулықтар енгізілуде.

"Білім" мемлекеттік бағдарламасын іске асыру нәтижесінде психологиялық-медициналық-педагогикалық консультациялардың саны 27 бірлікке артты, бұл арнайы оқытуға мұқтаж балаларды анықтауды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Республикада 614 интернаттық мекемелер жұмыс істейді, оларда мемлекет есебінен 75 мыңға жуық жетім балалар, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар, аз қамтылған және көп балалы отбасыларынан шыққан балалар, девианттық

мінез-құлықты балалар тұрады; 18 балалардың интернат-үйлері жұмыс істейді, оның ішінде біреуі дене бітімінде кемшілігі бар балаларға арналған, онда толық мемлекеттік қамтамасыз етуде 2,8 мың бала тәрбиеленуде.

5 отбасылық үлгідегі балалар ауылы және 17 жасөспірімдер үйлері ашылды, онда өмір сүру жағдайы отбасылыққа жақындатылған. Тәрбие берудің патронаттық нысаны да м у ү с т і н д е .

2000 жылдан бастап мектептен тыс ұйымдардың саны 25 бірлікке, оқушыларды қамту 1,6 %-ға артты (3-кесте).

3 - к е с т е

Оқу жылы	Мектептен тыс ұйымдардың саны	Контингент
2000/2001	568	219126
2001/2002	598	251684
2002/2003	617	266547
2003/2004	629	291545

Сонымен қатар, жалпы орта білім беруде өз шешімін талап ететін проблемаларда анықталды. Оқулықтар шығару тәжірибесінің, авторлар мектептерінің, толыққанды сараптаманы қамтамасыз етудің қаржылық тетігін және институционалдық қолдаудың жоқтығынан оқулықтардың сапасы педагогикалық жұртшылықты қанағаттандырмай о т ы р .

Ескіргендерді пайдалану және қазіргі заманғы оқу жиһаздары мен жабдықтарының, спорттық мүкәммалдың (әсіресе, ауылдық мектептерде) жоқтығы мемлекеттік жалпыға бірдей білім беру стандарттары талаптарын толық көлемде орындауға мүмкіндік бермей отыр және балалар мен жасөспірімдер денсаулығына кері әсерін тигізеді. Республиканың әрбір үшінші мектебінде пән кабинеттері: химия, физика, биология, математика және т.б., мамандандырылған зертханалар мен спорт залдары жоқ.

256 мектеп авариялық жағдайда тұр 2 мыңнан астам мектеп күрделі жөндеуге мұқтаж. Еліміз бойынша оқушы орнына тапшылық 500 мыңға жуықты құрайды.

Пәндік көзқарасқа негізделген мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттары оқушыға өмір жолын, қызығушылығы мен перспективаларын таңдауда нақты белгіленген оң уәждеме бермейді. Тек, жоғары сынып оқушыларының 30 %-ы ғана өздерінің қабілеттеріне сәйкес келетін кәсіби қызметті саналы түрде таңдайды. Болашақтағы мектеп бітірушілердің 70 %-ының өзін-өзі бағалау деңгейі өте төмен және жеке өмірге дайын емес. Жоғары сатыда бейінді оқытудың жетіспеушілігінен еңбек нарығында мектеп бітірушілерге деген сұраныс жоқ.

Кешенді тестілеудің нәтижелері талапкерлердің білім деңгейлерінің жоғары

еместігін көрсетеді. Қанағаттанарлық емес баға алғандар үлесі 5 жыл бойы өзгеріссіз қалып отыр және олар 28-30 %-ды құрайды. 2004 жылғы ұлттық бірыңғай тестілеудің (ҰБТ) қорытындылары мектеп бітірушілердің 24,2 %-ы жинауға болатын 120 балдың 40 балдық өту деңгейін жинамағандығын, оқушылардың 0,7 %-ы тек 101-120 балл жинап, үздік бағаларын растағанын көрсетеді.

120 мыңнан астам мүмкіндігі шектеулі балалардың үштен бір бөлігі ғана арнайы түзеу ұйымдарында арнайы білім берумен қамтылған. Арнайы білім берудің нормативтік құқықтық және бағдарламалық-әдістемелік базасы түзеу мекемелері үшін педагогикалық кадрларды даярлау және қайта даярлау жүйесін жетілдіруді және жаңартуды қажет етеді. Мүмкіндіктері шектеулі балаларды орталықтандырылған есепке алу жүйесі жоқ. Инклюзивтік білім беру нашар дамып келе жатыр.

Балалар мен жасөспірімдердің спорт мектептерінің бөлігін білім беру жүйесінен бөліп алу мектептен тыс жұмыстарды бірыңғай үйлестірудің жоғалып кетуіне, әскери-патриоттық және дене тәрбиесі деңгейінің, жасөспірімдерді сауықтыру бағдарламаларымен қамту деңгейінің азаюына әкеп соқты.

Кәсіптік бастауыш және орта білім беру

Дамыған елдердегі кәсіптік білім беру жағдайына жасалған талдау кадрларды даярлау процесіне қатысу үшін жұмыс берушілерді көтермелеу тетіктерінің барлығын, кәсіптік білім берудің сапасын (біліктілікті беру және растаудың ұлттық орталықтары) реттеудің институционалдық негізінің барлығын және кәсіптік бағдарламалардың жоғары ұтқырлығы мен бірігуін айғақтайды.

Қазақстан Республикасының кәсіптік бастауыш және орта білім беру жүйесі 722 оқу орнынан, оның ішінде 307 кәсіптік мектеп (лицейлер) және жалпы оқушылар контингенті 341,3 мың адам 415 колледжден тұрады.

Кәсіптік бастауыш білім беретін оқу орындарындағы білім алушылардың контингенті 2000 жылдан бастап 2004 жылға дейін 10,3 мың адамға артты. (4-кесте).

4 - к е с т е

Оқу жылы	КМ (КЛ) саны	Білім алушылардың контингенті	Мембюджет қаражаты есебінен білім алушылардың саны
2000/2001	306	88,3	75,4
2001/2002	312	88,1	72,1
2002/2003	312	89,6	82,3
2003/2004	307	98,7	91,3

2000 жылмен салыстырғанда колледждер саны жеке меншік оқу орындарын ашу есебінен 101 бірлікке өсті. Колледждердегі білім алушылардың контингенті 86,5 мың адамға артты (5-кесте).

5 - к е с т е

Оқу жылы	Колледждер саны	Білім алушылардың контингенті	Мембюджет қаражаты есебінен білім алушылардың саны
2000/2001	314	156,1	43,8
2001/2002	349	189,8	45,7
2002/2003	382	207,9	54,8
2003/2004	415	242,6	63,3

Кәсіптік бастауыш және орта білім беретін оқу орындарында 28,1 мың педагог жұмыс істейді. Оның ішінде 2231 адамның жоғары білімі бар, 5647 адамның кәсіптік орта, қалғандарының орта техникалық білімдері бар. 7580 адам жоғары санатты, 6989 адам бірінші санатты. Колледждерде 5 ғылым докторы және 96 ғылым кандидаттары жұмыс істейді.

Сонымен қатар, тез өзгеріп отырған экономикалық жағдайда білім беру қызметтерінің реттелмеген рыногының дамуы, жұмыс беруші мен бастауыш және орта кәсіптік білім беру жүйесі арасында әлеуметтік бәсекелестіктің болмауы білім беру деңгейі және экономика секторлары бойынша кадрлар даярлаудағы тепе-теңсіздікке әкеп соқты. Тұрғындардың 10 мыңына шаққандағы техникалық және қызметтер көрсету еңбегі мамандарын даярлаудың саны жоғары білім беру саласына қарағанда едәуір төмен және ол колледждерде - 162 оқушыны, кәсіптік мектептерде - 66 оқушыны, ал жоғары оқу орындарында 439 студентті құрайды. Қызметтер көрсету саласы және өндірістік емес сектор үшін кадрларды даярлаудың артуы байқалады, бірақ, техникалық, құрылыс және ауыл шаруашылығы мамандарына деген сұраныс қанағаттанарлықсыз қалып отыр (2-диаграмма).

2-диаграмма

2003-2004 оқу жылындағы кәсіптік мектептер (лицейлер) оқушыларының контингенті экономика салалары бөлінісінде

қағаз мәтіннен қараңыз

2003-2004 оқу жылындағы колледж оқушыларының оқу бағыттарының бөлінісіндегі контингенті

2-диаграмманы қағаз мәтіннен қараңыз

Жұмыс берушілер мен басқа да әлеуметтік әріптестіктер техникалық және қызметтер көрсету мамандарын даярлау тапсырысын қалыптастыруға нашар тартылған

. Кәсіптік білім беруді және кадрларды даярлауды ұйымдастыруға экономиканың жеке меншік секторының қаражаттарын тарту тетігі жоқ. Кәсіптік мектептердің 122 ғимараты күрделі жөндеуді, ағымдағы жөндеуді 115 (42,1 %) ғимарат талап етеді, кәсіби циклдегі 153 кабинет, жалпы білім беру цикліндегі 146 кабинет, 108 оқу зертханасы, 78 оқу шеберханасы, 33 асхана, 72 медициналық пункт жетіспейді.

Өндірістік оқытуды ұйымдастыруға, оқу материалдарын, құралдар мен жабдықтарды сатып алуға, инженерлік-педагогикалық кадрларды қайта даярлауға және олардың біліктілігін арттыруға қаржы қаражаты бөлінбей отыр.

Бөлінген қаржы қаражатын, негізінен, жалақы мен әлеуметтік салық төлеуге (54 %), тамақтануға, киім-кешек және стипендияға (23 %), коммуналдық қызметтер көрсетуге (10 %), үй-жайларды ұстауға және қызметтер көрсетуге (3 %) жұмсалады.

Кәсіптік мектептер мен колледждердегі кадр тапшылығы 934 арнайы пәндер мен өндірістік оқыту шеберін құрайды. Кәсіптік мектептер мен колледждердегі кадрлық құрамның қартаю үрдісі, неғұрлым білікті оқытушылардың шағын және орта бизнеске кетуі сақталған. Жас мамандардың еңбек ақы мен педагогтың әлеуметтік мәртебесінің төмендеуінен кәсіптік мектептер мен колледждердегі жұмыс істеуге деген ынтасы жоқ.

Облыстық деңгейде кәсіптік білім беру оқу орындарының және кадрларды даярлаудың басқару құрылымы мен оқу-әдістемелік қамтамасыз етілуі осы оқу орындарының басқару және қаржыландыру функцияларын жергілікті өкілді орындары және атқарушы билік органдарына берген сәттен бастап (1996 жыл) нығайтылмаған.

Кәсіптік білім беру мен техникалық және қызметтер көрсету еңбегі кадрларын даярлаудың құрылымы мен білім беру бағдарламалары біліктілік деңгейлері бойынша Техникалық және кәсіптік білім беру ұсынымдарына (ЮНЕСКО, 2001 жыл), Білім беруді халықаралық стандартты жіктеу бағдарламасының өлшемдеріне (БХСЖ, 1997 жыл) сәйкес келмейді, бұл кәсіптік білім беру жүйесінің ұтқырлығын, икемділігін азайтады және әлемдік білім кеңістігінде оны тану ықтималдығын төмендетеді.

Ж о ғ а р ы б і л і м б е р у

Әлемнің жетекші елдерінде жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесінің дамуын талдау онда кредиттік білім беру жүйесіне негізделген, кадрлар даярлаудың үш сатылы моделінің кен тарағанын көрсетеді: бакалавриат-магистратура-докторантура Ph.D. Бұл модель АҚШ университеттерінде және Еуропаның көптеген елдерінде қолданылады. Ол неғұрлым икемді және тиімді болып табылады, академиялық ұтқырлықты және еңбек рыногының тез өзгеріп тұрған шағында түлектерге деген сұранысты қамтамасыз етеді.

Қазақстан Республикасының жоғары білім беру жүйесінде 180 жоғары оқу орындары және жоғары оқу орындарының 86 филиалы бар. 9 жетекші университеттің ерекше мәртебесі бар. Педагогикалық кадрларды даярлау және олардың біліктілігін арттыруды жетілдіру мақсатында 2004 жылы 5 мемлекеттік педагогикалық жоғары оқу о р ы н д а р ы а ш ы л д ы .

Жоғары оқу орындарының саны, студенттер контингенті және мемлекеттік білім беру тапсырысы өсіп отыр (6-кесте).

6 - к е с т е

Оқу жылы	Жоғары оқу орындар саны	Білім алушылардың контингенті	Мемлекеттік тапсырыс (білім алуды жалғастырушылардан басқасы)
2000/2001	181	440715	21970
2001/2002	185	514738	25265
2002/2003	177	597500	25465
2003/2004	180	656561	26465

Жоғары оқу орындарының 41 мың адамды құрайтын профессорлық-оқытушылық құрамының 2520-сы ғылым докторы және 11610-ны ғылым кандидаты. 10000 тұрғынға шаққандағы студенттердің саны 2000-2001 оқу жылындағы 257 адамнан 2003-2004 оқу жылында 439 адамға артқан.

2000 жылы қабылданған "Білім" мемлекеттік бағдарламасын іске асыру барысында жоғары білім беру мамандықтарының жіктеуіші жетілдірілген. Оқу процесінің технологиялылығын қамтамасыз еткен бастауыш курстарының сәйкестендірілген білім беру бағдарламаларымен қоса жоғары білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттары әзірленді. Жоғары білімді даярлаудың мамандықтары мен бағыттарының пәндері 7000 үлгілік оқу бағдарламаларымен қамтамасыз етілген.

Кәсіптік жоғары білім алуға тең қол жеткізуді қамтамасыз ету және неғұрлым дайындалған жастарды іріктеу мақсатында кешенді тестілеу немесе ұлттық бірыңғай тестілеу және конкурстық негізде мемлекеттік білім беру гранттары мен кредиттерін беру арқылы студенттер контингентін қалыптастырудың жаңа моделі енгізілген.

Кадрларды даярлау жүйесін әлемде жалпы қабылданған бакалавр-магистр моделіне көшіру негізі қаланған. Жоғары оқу орындарына айтарлықтай академиялық еркіндік берілген. Оқытуда пайдаланылатын ғылыми зерттеулер, академиялық ұтқырлық жандандырылған. Қазақстан Республикасының 19 мыңға жуық азаматы әлемнің 35 елінде оқиды, оның ішінде 16,4 мыңы - Ресей жоғары оқу орындарында оқиды. 800 адам Қазақстан Республикасы Президентінің "Болашақ" халықаралық стипендиясының иегері болды. Республиканың жоғары оқу орындарында 8690 шетел азаматтары оқиды.

Сонымен қатар жекелеген жоғары оқу орындарының және олардың көптеген филиалдарының зияткерлік, кадрлық, материалдық-техникалық әлеуетінің жетіспеуі кезінде талапкерлерді және студенттерді даярлау деңгейіне қоятын талаптарының төмендеуі мамандарды даярлау сапасының төмендеуіне әкеп соқтырады. Бұл жоғары

оқу орындарын кадрлық қамтамасыз етуге және оның материалдық-техникалық базасына қойылатын талаптарды күшейтуге бағытталған нормативтік құқықтық базаны жетілдіру қажеттілігін туындатады.

Жоғары оқу орындарындағы бір бейінді мамандықтар бойынша даярлау жоспарлы экономикаға тән тұрақты салаларға және тұтынушыларға ғана бағдарланған.

Әлеуметтік әріптестік және кадрларды атаулы даярлау, әсіресе, өңірлік деңгейде одан әрі дамытуды қажет етеді. Техникалық, аграрлық, технологиялық, ветеринарлық мамандықтар бойынша, әсіресе, мемлекеттік тілдегі оқулықтар мен оқу құралдарының тапшылығы байқалады. Жоғары оқу орындарындағы оқулықтар, оқу-әдістемелік және ғылыми әдебиеттерді 50 %-ын жаңарту талап етіледі.

Қазақстандық және шетелдік білім беру бағдарламаларын, білім туралы құжаттарды өзара есепке алу және өзара тану тетіктерін әзірлеу процесі баяу жүруде, ол студенттер мен оқытушылардың академиялық ұтқырлығын тежейді.

Жоғары оқу орнынан кейінгі білім

Бюджеттік негіздегі аспирантура 48 мемлекеттік жоғары оқу орнында, 5 мемлекеттік емес жоғары оқу орнында және 66 ғылыми ұйымда, докторантура 15 мемлекеттік жоғары оқу орнында және 23 ғылыми ұйымда жұмыс істейді.

Соңғы жылдары аспирантура бітірушілерінің кемінде 18 %-ы оны ғылыми дәреже алып бітіреді, бұл ғылыми кадрларды даярлаудың қазіргі жүйесінің тиімділігінің төмендігін көрсетеді.

Жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бағдарламалары ғылыми және ғылыми-педагогикалық кадрларды даярлаудың сапасын басқаруға мүмкіндік бермейді. Білім және ғылым ұйымдарының ғылыми басшыларының (консультанттардың) аспиранттар мен докторанттарды оқыту нәтижесіне деген жауапкершілігі төмендеген.

Бірқатар бағыттар, оның ішінде медициналық мамандықтар (трансплантология және жасанды органдар, нейрохирургия, гематология, емдік дене шынықтыру, спорттық медицина және т.б.) бойынша ғылыми кадрларға деген тапшылық бар, бұл республикада тиісті ғылыми мектептердің жоқтығына байланысты. Ғылыми-зерттеу институттарында және жоғары оқу орындарында кадрлардың "қартаюы" орын алуда. Егер 10 жыл бұрын ғылым докторларының орташа жасы 56 жасты құраса, ал қазіргі уақытта 62 жасты құрайды, ғылым кандидаттарының жасы тиісінше - 44 және 47 жас.

Ғылыми ұйымдардың жоғары оқу орындарының білім беру процесіне қатысуы аз. Білім берудің мазмұны мен ғылымның қазіргі жағдайының арасындағы алшақтық, "маман" даярлаудан жаңа ғылыми идеяларды шығармашылықпен қабылдай алатын, жаңа технологиялардың жол серігі болатын және қазіргі заманғы технологиялық процестерді басқара алатын "зерттеуші маман" даярлауға толыққанды көшуді жүзеге асыруға мүмкіндік бермейді.

Педагогикалық ғылымдар бойынша жүргізілген көптеген зерттеулердің практикалық маңыздылығы төмен. Соңғы жылдары педагогикалық ғылымдар бойынша

140-қа жуық докторлық және 600 кандидаттық диссертациялар қорғалғанына қарамастан, көптеген он жылдықтар бойы білім берудің барлық деңгейлерінде оқытудың әдістері мен нысандары өзгеріссіз қалып отыр; дайын білімнің қайнар көзі ретіндегі педагогтің міндеті туралы ескірген көзқарас өзгермеген.

Педагогикалық кадрларды даярлау, қайта даярлау және біліктілігін арттыру

Педагогикалық кадрлар бойынша базалық даярлықты білім алушылар контингенті 167 мың адамнан астам, жылына 22 мыңнан астам мұғалім шығаратын 34 жоғары оқу орны 19 педагогикалық мамандық бойынша жүргізеді.

Педагогикалық кадрларды даярлауға арналған мемлекеттік білім беру тапсырысы өсіп келеді: 2001 жылғы 5655 грант және кредиттен 2004 жылы 6075-ке.

Қайта даярлау және біліктігін арттырудан өткен мұғалімдердің саны артып келеді: 2001 жылы - 42784 мұғалім, 2003 жылы - 48157. Алайда бұл әрбір мұғалімнің біліктілік арттыру курстарынан кемінде 5 жылда бір рет өтуін міндеттейтін Білім туралы заңның ережесін іске асыру үшін жеткіліксіз, оған сәйкес жыл сайын 54000 мұғалім біліктілігін арттырудан өтуі тиіс.

Бейіндік сыныпта, шетел тілдеріне, информатикаға оқыту 2 сыныптан бастап оқыту, кәсіптік мектептердің желісін кеңейту қосымша 28 мың педагогикалық жүктемелерді енгізуді талап етеді.

Жоғары оқу орындарының түлектерін ауылдық жерлерде жұмыс істеуге тарту және бекіту тетіктерін әзірлеу қажет.

Жоғары оқу орындарының мүмкіндіктері педагогикалық кадрлардың біліктілігін арттыруда толыққанды пайдаланылмайды. Педагогикалық кадрлардың біліктілігін арттыру және қайта даярлау проблемалары бойынша шет елдермен тәжірибе алмасу жөніндегі халықаралық байланыстар нашар дамыған. Білім беру ұйымдарының басшылары мен қызметкерлерінің жаңа білім алуын материалдық және моральдық тұрғыдан көтермелеу тетіктерінің тиімділігі жеткіліксіз пайдаланылуда; практикалық қызметке бағдарланған оқытудың белсенді тренингтік технологиясы нашар енгізілуде.

Білім беруді ақпараттандыру

Орта білім беру жүйесін ақпараттандырудың мемлекеттік бағдарламасына сәйкес жалпы білім беретін мектептерді 100 пайыздық компьютерлендіру аяқталды. Орталық коммуникациялық торап құрылған, оған Білім және ғылым министрлігінің орталық аппаратының торабы және облыстық білім департаменттерінің телекоммуникациялық тораптары қосылған. Жалпы орта білім беретін ұйымдарға арналған электронды оқулық басылымдары мектеп пәндерінің 25 %-ын ғана қамтиды. Қашықтықтан оқытудың спутниктік арнасына республиканың алты облысының 717 (8,7 %) мектебі қосылған.

Сонымен қатар, ақпараттық және коммуникациялық технологияларды (бұдан әрі - АКТ) дамыту және оларды білім беру саласында қолдану қажеттіліктен әлдеқайда артта қалуда.

Қазақстанда бір компьютерге жалпы білім беретін мектептердегі 54 оқушыдан келеді, бұл ЮНЕСКО-ның деректері бойынша ТМД елдерінің арасындағы ең жоғары көрсеткіштердің бірі (Ресейде - 59). Сонымен қатар 2002 жылы Экономикалық ынтымақтастық және дамыту ұйымдары елдері бойынша бұл көрсеткіш 13-ке теңелді, Латвияда, Венгрияда және Чехия Республикасында бұл тиісінше 5,9 және 15-ті құрады. 2004 жылдың басында Ұлыбританияның орта мектептерінде 1 компьютерге 5 оқушыдан келген, АҚШ-та - 4.

Қазіргі таңда Интернет желісіне Қазақстан мектептерінің тек 44 %-ы ғана қол жеткізген. Финляндияда 1999 жылы 90 %-дан астам мектептер, 2000 жылы Эстония мектептерінің 100 %-ы, Австралия, Канада, Исландия мектептерінің 80 %-ы, Венгрияда 58 %, Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымындағы елдерде мектептердің орташа есеппен 52 %-ы Интернет желісіне шығу мүмкіндігіне қол жеткізген.

Кәсіптік мектептер (лицейлер) мен колледждерде бір компьютерге тиісінше 31 және 25 оқушыдан келеді. Интернет желісіне кәсіптік мектептердің (лицейлердің) 39 %-ы және колледждердің 51 %-ы қосылған.

4-диаграмма

Облыстар бөлісінде Интернет жүйесіне қол жеткізген мектептер саны

4-диаграмманы қағаз мәтіннен қараңыз

Жоғары білім беру деңгейінде ақпараттық жүйемен келісілген интерфейсін жоқ оқу процесін басқаратын жеке локалдык жүйе жұмыс істейді.

Тек жекелеген жоғары оқу орындары ғана қашықтықтан оқытудың технологиясын енгізген, олардың кейбіреулерінде аталған технология эксперименттік режимде іске асырылуда.

Білім беруді қаржыландыру

Еліміздегі экономикалық ахуалдың тұрақтылығы білім беруге арналған мемлекеттік бюджет шығыстарын едәуір арттыруға мүмкіндік берді (7-кесте).

7-кесте (млн. теңге)

	2000	2001	2002	2003	2004
Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту	2975	3322	3880	4553	5742
Жалпы орта білім беру	60007	67224	81744	98906	124979
Кәсіптік бастауыш білім беру	2693	3018	3910	5299	6540
Кәсіптік орта білім беру	2662	2526	2989	3495	5001
Жоғары және жоғары оқу					

орнынан кейінгі білім беру	8120	9344	11783	12763	15506
Басқа да бағдарламалар	4959	17640	14671	24505	33547
Жиынтығы	81416	103076	118977	149521	191315
ІЖӨ-ге %	3,1	3,1	3,2	3,4	3,8

Білім беруге арналған мемлекеттің шығыстары абсолюттік артып қана қоймай, оның өсуінің едәуір қарқынына қарамастан ІЖӨ-ге пайыздық қатынасы өсті.

Б і л і м б е р у с а п а с ы

Оқу жетістіктерін тәуелсіз сырттай бағалау жүйесі: ұлттық бірыңғай тестілеу (бұдан әрі - ҰБТ), аралық мемлекеттік бақылау (бұдан әрі - АМБ) енгізілуде.

Дегенмен, білім берудің барлық деңгейлерінің сапасын бақылайтын және бағалайтын қолданыстағы тетігі білім берудің қазіргі нақты жай-күйін толыққанды көрсете алмайды және басқару үшін кері байланыстың объективті құралы бола алмайды.

Білім беру ұйымдары қызметінің сапасын бағалау көрсеткіштері мен өлшемдері жетілмеген, объективті мониторинг жоқ. Білім беру сапасын басқару компоненттері бытырап жұмыс істейді. Білім алушылардың жетістіктерін сырттай бағалаудың мазмұны, мақсаты мен міндеттері қазіргі заманның білім сапасына деген талаптарына сай емес. Қазақстан білім алушылардың білім деңгейін салыстырмалы зерттеу жөніндегі халықаралық бағдарламаларға қатыспайды.

Білім және ғылым министрлігінің қолданыстағы статистика жүйесі қазіргі заман талабына мазмұндық та, технологиялық аспектілері жағынан да сәйкес келмейді, мол және жедел халықаралық стандарттарға сәйкес келетін кешенділігі мен толықтығы жөнінде қажетті сәйкестендірілген статистикалық ақпараттық ағын әзірленбеген. Білім беру көрсеткіштерінің жүйесі әр түрлі негіздемелерден жиналған деректер жиынымен алмастырылады, олар пысықталғаннан кейін әкімшілік есеп беру терминдерінде түсіндіріледі.

Білім беру жүйесінде қалыптасқан ахуалдың негізгі себептері:

білім беру сапасын бағалауда объективтілікті қамтамасыз етпейтін рәсімдердің б а с ы м д ы ғ ы ;

білім беру жүйесінің жаңа енгізілімдерге жеткіліксіз құлақ асуы, білім берудің мазмұны мен құрылымының ескірген қағидаттарын ұстану;

педагогикалық кадрларды даярлау деңгейінің төмендігі, кадрлардың кетуі, педагогикалық еңбекті нашар материалдық көтермелеу;

білім беру ұйымдарының материалдық-техникалық базасын нығайтудың жеткіліксіз қ а р ж ы л а н д ы р у ы ;

оқу-зертханалық, дене шынықтыру, ойын жабдықтарының, оқу және әдістемелік әдебиеттердің қазіргі заманғы талаптарға сәйкес келмеуі;

білім беру қызметтерінің рыногында сұраныс пен ұсыныстың ғылыми негізделген

ұзақ мерзімді болжамының жоқтығы;
сабақтас мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын және білім берудің барлық деңгейлері мен сатыларына арналған бағдарламаларды, олардың мониторингінің тетігін жасау және іске асыру кезінде әдіснамалық көзқарастардың келіспеушілігі;

кәсіптік оқытуды және мамандар даярлауды ұйымдастыру процесіне жұмыс берушілер мен әлеуметтік әріптестерді тарту тетіктерінің жоқтығы;
білім беру саласындағы құралдардың, әдістердің және бағалы қызметі технологияларының жеткіліксіз әзірленуі;

педагогикалық, ғылыми-педагогикалық кадрлардың және өндірістік оқыту шеберлерін қайта даярлау және біліктілігін арттыру жүйесінің нашар дамуы;
өзінде білім беруді басқару жүйесін қамтитын білім беру жүйесінің бірыңғай ақпараттық инфрақұрылымының жоқтығы.

Жаңа жүзжылдықтың басында елдегі экономикалық ахуалдың жақсаруы, сондай-ақ "Білім" бағдарламасын іске асыру жөнінде қабылданған шаралар, тұтастай алғанда, білім беру жүйесіне оң әсерін тигізді. Алайда, білім беру жүйесінің нарықтық экономиканың және ашық азаматтық қоғамның қажеттіліктеріне сәйкессіздігін жою үшін қабылданып отырған шаралар жеткіліксіз.

Келеңсіз құбылыстарды болдырмау, түбегейлі ұйымдық, құрылымдық қайта құрулар, білім берудің мазмұнын жаңарту және балаларды оқыту мен тәрбиелеу сапасын жетілдіру, республиканы дамытудың қазіргі заманғы әлеуметтік-экономикалық және саяси жағдайларына және жоғары дамыған елдердің озық тәжірибесіне сәйкес мамандарды даярлау жөнінде шаралар қабылдауды қажет етеді.

4. Бағдарламаның мақсаты мен міндеттері

Мақсаты: адам ресурстарын даярлау сапасын арттыру және жеке тұлға мен қоғамның қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін Қазақстан Республикасының 2010 жылға дейінгі стратегиялық даму жоспарының басымдықтары негізінде көп деңгейлі білім берудің ұлттық жүйесін жаңғырту.

М і н д е т т е р і :

халықтың барлық жіктері үшін сапалы білімге қол жеткізуді қамтамасыз ету;
білім беруді басқаруды одан әрі демократияландыру негізінде білім берудің ұлттық жүйесінің жұмыс істеуінің нормативтік құқықтық базасын жетілдіру;
қазақстандық патриотизмге, төзімділікке, жоғары мәдениеттілікке, адам құқығы мен бостандығына құрмет көрсетуге тәрбиелеу;
мемлекеттік тілді басым дамыту;
отандық дәстүр, әлемдік тәжірибе және тұрақты даму қағидаттары негізінде білім

берудің мазмұны мен құрылымын жаңарту;
12 жылдық жалпы орта білім беруге көшу;
кәсіптік білім беру жүйесін қайта құрылымдау және БХСЖ өлшемдеріне сәйкес
кадрларды даярлау;
кадрларды даярлаудың толық үш сатылы жүйесін құру: кредиттік оқу жүйесін
шоғырландыруға негізделген бакалавриат - магистратура - докторантура;
экономиканың барлық салалары үшін жоғары білікті және бәсекеге қабілетті
кадрларды даярлаудың сапасын арттыру;
әлемдік білім беру кеңістігіне ықпалдасу;
білім беру сапасын бағалаудың ұлттық жүйесін құру;
бірыңғай білім беру ақпараттық ортаны қалыптастыру;
білім беру процесін оқу-әдістемелік және ғылыми қамтамасыз етуді жетілдіру;
білім беру жүйесінің материалдық-техникалық базасын нығайту;
білім беруді, ғылым мен өндірісті ықпалдастыру;
білім берудің сапасын арттыру үшін экономика секторларының ресурстарын
тартудың тетіктерін жасау;
білім беру жүйесін қаржылық, кадрлық қамтамасыз етуді жетілдіру, педагогикалық
қызметкерлердің әлеуметтік мәртебесін арттыру;
көп деңгейлі үздіксіз білім беру жүйесінде мемлекеттік, қоғамдық және жеке
тұлғалық мүдделердің тепе-теңдігін қамтамасыз ету.

5. Бағдарламаны іске асырудың негізгі бағыттары мен тетігі

Қойылған міндеттерді іске асыру үшін:
білім берудің мазмұнын орталықты білімнен нәтижеге бағдарланған құзыреттілікті
білімге түрлендіру;
білім беру ұйымдарының материалдық-техникалық базасын, пәндік-кеңістіктік
ортасын және оқу-әдістемелік қамтамасыз етілуін қазіргі заманғы
әлеуметтік-экономикалық жағдайларға және оқу-тәрбие процесінің талаптарына сәйкес
келтіру;
білім алушылардың тілдік, ақпараттық, экологиялық, экономикалық және құқықтық
дайындығын күшейту;
білім берудің барлық деңгейлеріндегі кадрлар даярлау, қайта даярлау және
біліктілігін арттырудың кәсіптік білім беру бағдарламаларының құрылымын және
мазмұнын жетілдіру;
білім беру деңгейлерінің мазмұны мен оқудың ұзақтығы бойынша сабақтастығын
қамтамасыз ету қажет.

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың сапасын арттырудың негізгі бағыт

балалардың тұлғалық мәдениетінің негіздерін, мектепте оқытуға қажетті дағдыларын, мемлекеттік тілді үйренуіне, зияткерлік және эмоционалдық дамуына, олардың табиғи және психикалық денсаулығын сақтауға және нығайтуға жағдай жасау болып табылады.

Халықтың мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту қызметтеріне артып келе жатқан қажеттіліктерін қанағаттандыру мақсатында материалдық-техникалық базаларды ашу және жаңарту үшін нормативтік құқықтық және қаржылық жағдайларды жасау қажет:

әртүрлі бейінді (дене тәрбиесі-сауықтыру, гуманитарлық, спорттық, эстетикалық, лингвистикалық, экологиялық, ата-аналарды оқыту жөніндегі, мектепке дейінгі жастағы дарынды балалар үшін, мүмкіндігі шектеулі балалар үшін т.б.) мектепке дейінгі

орталықтар;

отбасылық балабақшалар;

түзеу және инклюзивті білім беру кабинеттері;

қысқа мерзімде болу топтары бар жалпы білім беретін мектептер базасындағы мектепке дейінгі шағын орталықтар;

балалар бөбекжайын, балалар бақшасын, бөбекжай бақшасын;

"мектеп-бала бақша" кешендерін;

білім беру ұйымдарының базасында мектепалды топтары мен сыныптарын.

Жергілікті жерлерде мектепке дейінгі тәрбие беруді басқару және әдістемелік қамтамасыз етуді тиісті мамандар білім беруді басқару органдарының құрамында жүзеге асыруы тиіс.

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың сапасын қоғамның өзекті және перспективалы қажеттіліктеріне сәйкес ғылыми-әдістемелік қамтамасыз ету үшін "Мектепке дейінгі балалық шақ" республикалық ғылыми-практикалық орталығы құрылады. Орталық мектепке дейінгі оқытуды дамыту стратегиясын әзірлейді және іске асырады, мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту жүйесінің қызметін зерделейді және талдайды, мемлекеттік стандарттар, инновациялық жобалар әзірлейді, оқу-әдістемелік құралдарды, ойыншықтарды, ойын құралдарын сараптауды өткізеді.

Жұмыс берушілердің мемлекеттік емес мектепке дейінгі ұйымдар желісін дамытуға, ірі кәсіпорындардың жанынан балабақшалар ашуға үлестік қатысуын ынталандыру тетіктерін жасау керек.

Мектепте оқу үшін бірдей бастапқы жағдайлар жасау үшін бес жастағы балалар жалпы білім беретін мектептер мен мектепке дейінгі ұйымдар базасында мектепалды даярлық бағдарламаларымен қамтылады.

Орта білім беру

Орта білім берудің мазмұны мынадай білім беру бағыттарын қамтиды: тіл және әдебиет, адамтану, қоғамтану, математика, информатика, жаратылыстану, өнер, технология, дене тәрбиесі.

Жалпы орта білім беру үш сатыны көздейтін 12 жылдық оқытуға көшу жүзеге

а с ы р ы л а т ы н

б о л а д ы .

I саты - жалпы бастауыш білім беру, оқыту ұзақтығы - 4 жыл, 1-4 сыныптар. Оқу 6 жастан басталады. Бастауыш мектептің бағдарламасы баланың жеке тұлғасын қалыптастыруға, оның жеке қабілетін анықтауға және дамытуға бағытталған.

Білім беру мазмұны ерте жастан (2-сыныптан бастап) шетел тілін және информатика негіздерін оқытумен толықтырылатын болады.

I сатыдағы оқыту мен тәрбиелеу оқу қызметінде негізгі мектептің келесі білім беру бағдарламаларын игеру үшін мыналарды: оқу, жазу, есептеудің тиянақты дағдыларын, қарапайым тілдік қарым-қатынас тәжірибесін, өзін-өзі шығармашылықпен іс жүзінде көрсетуді, мінез-құлық мәдениетін, жеке гигиена және салауатты өмір салтының негіздерін қалыптастыруға бағдарланған. Осы саты оқушылардың білімін аралық бақылаумен және оқу жетістіктерін ішінара мониторингтік бағалаумен аяқталады.

II саты - негізгі жалпы білім беру, оқыту ұзақтығы - 6 жыл, 5-10 сыныптар. Оқушылардың ғылым жүйесінің базистік негіздерін игеруі, оларда тұлғааралық және этносаралық қарым-қатынастағы жоғары мәдениеттілікті, өзін-өзі тануды және кәсіби бағдарды қалыптастыру негізгі мектептің функционалдық қызметінің басым бағыты болып табылады. Осы сатыда әрбір пәннің мазмұны негізгі базалық білім беру көлемінде логикалық түрде аяқталады. Таңдауы бойынша оқу пәндерін игеру үшін оқу жоспарының вариативтік бөлігі кеңейтіледі, бейіналды даярлық енгізіледі.

II саты аяқталғаннан кейін орта білім берудің III сатысында оқудың одан арғы бейінін таңдау үшін оқушылардың қабілеті және дайындық деңгейі анықталады.

Саты қабілеттерін, бейімділіктерін және өткен материалдарды игеру деңгейін анықтау үшін оқушылардың білімін орталықтандырылған тестілеу түріндегі аралық б а қ ы л а у м е н а я қ т а л а д ы .

III саты - жалпы орта білім беру, бейінді оқыту, оқыту ұзақтығы - 2 жыл, 11-12-с ы н ы п т а р .

Жалпы орта білім берудің III сатысының бағдарламалары білім берудің мазмұнын саралау, ықпалдастыру және кәсібилендіру негізінде әзірленетін болады. Оқушыларды кәсіптікке дейінгі тереңдетілген даярлауды жүзеге асыру үшін әлеуметтік-гуманитарлық, жаратылыстану, технологиялық және басқа да бағыттар бойынша бейінді оқытуды енгізу III сатының қағидатты жаңалығы болып табылады.

III сатының оқушыларына шығармашылық қызметке және жеке қабілетін дамытуға ерекше орын бөлінетін жеке білім беру бағдарламаларын таңдау мүмкіндігі беріледі. Білім алу деген нұсқамадан әлем, қоғам және адам туралы жүйелендірілген түсінікті игеруге көшу, оларды өз бетінше және шығармашылық тұрғыдан пайдалана, тереңдете және кеңейте білуге және оған ұмтылуға көшу қамтамасыз етіледі.

Жалпы орта білім берудің білім беру бағдарламаларын меңгеру ұлттық бірыңғай т е с т і л е у м е н а я қ т а л а д ы .

12 жылдық білім беруге көшу кезең-кезеңімен жүзеге асырылатын болады. 2008-

2009 оқу жылы бірінші сынып оқушылары жаңа бағдарлама бойынша оқи бастайды. 2009-2010 жылдан бастап 5 және 11 сыныптарды 12 жылдық білім беруге көшіру б а с т а л а д ы .

О р т а б і л і м б е р у д е :

12 жылдық оқытуға көшудің нормативтік құқықтық базасын жасау;
білім беру бағдарламаларының базалық және бейіндік мазмұнын жетілдіру,
эксперименттік оқу жоспарларын, оқулықтар мен оқу-әдістемелік кешендер әзірлеу
ж ә н е с а р а п т а у ;

оқулықтар мен оқу-әдістемелік әдебиетті әзірлеуді және басып шығаруды
әдістемелік қамтамасыз ету, 12 жылдық мектепке арналған оқу әдебиетін сараптауды
ұйымдастыру міндеті болатын "Оқулық" ғылыми-әдістемелік орталығын құру;
оқытудың жаңа педагогикалық, ақпараттық және денсаулық сақтайтын
т е х н о л о г и я л а р ы н е н г і з у ;

білім алушылардың оқу жетістіктерін сыртқы ағымдағы және қорытынды бағалау
ж ү й е с і н к Ұ р у ;

оқытуды ұйымдастыру қағидаттарын және білімді, іскерлікті және дағдыны "алушы
" енжар оқушы рөлінен танымдық процестің субъектісін белсенді танушыға өзгерту;
облыстық және аудандық (қалалық) білім басқармалары туралы ережені әзірлеу
жолымен басқару буындары мен олардың бағыныстылық функцияларын нақты
а ж ы р а т у ;

барлық қауымдастықты мектептегі оқытудың күтілетін нәтижелерін және оларға
жету жолдарын мониторинг деректерінің негізінде талқылау процесіне тарту жүйесін
к Ұ р у ;

жалпы білім беретін мектептерді салу қажет.

Оқу процесі мыналарға бағытталады:

білімді өз бетінше алу және оны практикада қолдану қажеттілігі мен дағдысын
қалыптастыруға, ғылыми тану тәсілдеріне мақсатты және жүйелі баулуға;
оқушыны жеке тұлға және қызмет субъектісі ретінде дамытуға, өмірлік құнды
б а ғ ы т т а р д ы қ а л ы п т а с т ы р у ғ а ;

ұлттық мәдениетті қадірлеуге және басқа да ұлттық бастауларға деген ашықтыққа;
нарықтық экономика мен сапаның негізгі түсініктерін қалыптастыруға және оларды
п р а к т и к а д а қ о л д а н а б і л у г е ;

жалпы негізгі оқыту сатысында бейіналды даярлықты және жалпы орта білім беру
сатысында бейінді оқытуды қамтамасыз етуге.

Жалпы орта білім берудің жаңа мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты
түлектердің нәтижеге бағытталған базалық құзыреттілігі түріндегі білім берудің ұлттық
мақсаттары жүйесін белгілейтін болады.

Қазақстан Республикасының зияткерлік әлеуетін қалыптастыруға бағытталған
дарынды балалармен жұмыс нысандары мен әдістері жетілдірілетін, халықаралық

байланыстар дамытылатын болады.

Ауылдық мектептерді дамытуға ерекше көңіл аударылатын болады. Шағын жинақталған мектептерде оқу процесін толыққанды және сапалы өткізу үшін негізгі және аға буынның біріктірілген сыныптары бірте-бірте қысқарады. Ауылдық жерлерде шағын жинақталған мектептердің балалары үшін бейінді мектеп-интернаттар салу және ашу көзделіп отыр. Ашық білім беру ортасын құру үшін оқу процесін ұйымдастырудың қашықтықтан оқыту және басқа инновациялық нысандары кеңінен енгізілетін болады.

Арнайы түзеу білім беру ұйымдарының желісі сақталады және кеңейтілетін болады, мүмкіндіктері шектеулі балалардың кәсіптікке дейінгі және кәсіптік даярлыққа қол жеткізуі кеңейтіледі, мүмкіндіктері шектеулі адамдарды ықпалдастырып оқытуды мемлекеттік қолдау, бұрын оқыту мүмкін емес деп саналған балаларды оқытуды ұйымдастыру жөніндегі шаралар әзірленеді, арнаулы білім берудің кадрлық қамтамасыз етілуі жетілдіріледі.

Мүмкіндіктері шектеулі балаларды ерте жастан түзей-дамыта оқыту білім беру бағдарламаларын іске асыру осы санаттағы балалардың елеулі бөлігін қалыпты жалпы білім беретін мектептерде оқыту үшін жағдай жасайды.

Қосымша білім беруді дамыту үшін қосымша білім беру ұйымдары желісін жетілдіру және дамыту, нормативтік құқықтық базаны жетілдіру, халықтың әлеуметтік қорғалмаған жігінің балалары мен девианттық мінез-құлыққа бейім балаларды сабақтан тыс жұмыспен мейлінше қамту; мүмкіндіктері шектеулі балалардың қосымша білім беру ұйымдарына баруы үшін жағдай жасау көзделеді.

Арнайы және қосымша білім беруді дамытуға қатысуға халықаралық, үкіметтік емес ұйымдар, жеке меншік сектор тартылатын болады.

Техникалық және кәсіптік білім беру

Кәсіптік бастауыш білім беру және техникалық және ауыл шаруашылығы мамандықтары бойынша кәсіптік орта білімнің бөлігі орта білім беру жүйесінің құрамдас бөлігі болып табылатын және адамды жаңа технологиялар мен еңбек нарығы талаптарының деңгейіндегі тиімді кәсіптік қызметке даярлауды қамтамасыз ететін техникалық және кәсіптік білім беруге түрленетін болады.

Техникалық және кәсіптік білім беру білікті жұмысшы кадрларды және қоғамдық пайдалы кәсіптік қызметтің барлық негізгі түрлері бойынша техникалық және қызмет көрсету еңбегінің мамандарын даярлауға бағытталған кәсіптік білім беру және кадрларды даярлау жүйесінің базалық деңгейі болады.

Техникалық және кәсіптік білім беру іске асырылып жатқан кәсіптік бағдарламаларының күрделілігіне қарай мыналарға бөлінеді:

1) терең теориялық және кәсіптік даярлауды талап етпейтін күрделі емес көпшілік техникалық және қызмет көрсететін еңбек кәсіптері бойынша жұмысты орындау іскерлігі мен дағдыларын игеруді көздейтін техникалық және кәсіптік білім берудің

Бірінші сатының білім беру бағдарламаларының мазмұны жалпы кәсіптік және арнайы пәндерді ойдағыдай игеру және кәсіптік дағдыларды алу үшін бейінді болып табылатын жалпы білім беретін, әлеуметтік-экономикалық пәндер бойынша біріктірілген курстарды зерделеуді көздейді. Оқу аяқталғаннан кейін нақты мамандық бойынша кәсіптік біліктіліктің қол жеткізген деңгейі (разряд, класс, санат) беріледі. Оқытудың ұзақтығы негізгі жалпы білім базасында кемінде 2 жылды құрайды;

2) неғұрлым күрделі (аралас) мамандықтарды және жоғары технологиялармен және кәсіптік қызметпен байланысы экономиканың барлық салаларындағы техникалық және қызмет көрсету еңбегі жұмыстарын орындаудың практикалық дағдыларын игеруді көздейтін техникалық және кәсіптік білім берудің екінші сатысы.

Бұл сатының білім беру бағдарламаларының мазмұны жалпы гуманитарлық, экономикалық, жалпы кәсіптік, арнайы пәндерді зерделеуді және кәсіптік дағдыларды игеру және бекіту жөнінде практикалық жұмыстарды орындауды көздейді. Оқыту аяқталғаннан кейін нақты мамандық бойынша кәсіптік біліктіліктің жоғары деңгейі беріледі (техник-механик, техник-құрылысшы және т.б.). Негізгі жалпы білім беру базасында оқыту ұзақтығы кемінде 3 жылды құрайды.

Осы сатының бағдарламаларының мазмұны келесі білім беру сатысының бағдарламаларымен үйлестіріледі.

Мәдениет және өнер мамандықтарының білім беру бағдарламаларын іске асыру ерте кәсібилендіру қағидатын және кәсіптік бағдарламалар мазмұнының ерекшеліктерін ескере отырып жүзеге асырылады.

Техникалық және кәсіптік білім берудің білім беру бағдарламалары жалпы орта білімі бар адамдар үшін таңдаған мамандығы бойынша болашақ кәсіптік қызметті айқындайтын жалпы кәсіптік, экономикалық және арнаулы пәндерді зерделеуді көздейді. Оқытудың ұзақтығы кәсіптік бағдарламалардың күрделілігіне және берілетін біліктілік деңгейіне байланысты.

Орта білімнен кейінгі кәсіптік білім беру

Кәсіптік орта білім берудің жекелеген бағдарламаларын іске асыру жаңа - орта білімнен кейінгі білім беру деңгейіне көтеріледі. Орта білімнен кейінгі кәсіптік білім беру экономика, құқық, экология, социология, психология, медицина, ақпараттық технологиялар және инновациялық менеджмент саласындағы қызмет көрсету және басқару еңбегі орта буын мамандарын даярлаудың кәсіптік білім беру бағдарламаларын іске асыру үшін қазақстандық кәсіптік білім беру және кадрларды даярлау жүйесінің бөлігі ретінде көзделеді және тек жалпы орта білім беру базасында қамтамасыз етіледі. Оқытудың ұзақтығы (медицина мамандықтарынан басқа) - кемінде 2 жыл, техникалық және кәсіптік білім беру базасында - кемінде 1 жыл.

Осы сатының білім беру бағдарламаларының мазмұны (кәсіптікпен қатар) жоғары оқу орындары бакалавриатының 1-2 курстарының білім беру бағдарламаларымен біріктірілген әлеуметтік-гуманитарлық және жаратылыстану ғылымы пәндерінен

тұратын қауымдастырылған білім беру бағдарламаларын зерделеуді көздейді.

Оқу аяқталғаннан кейін экономика, құқық, социология, психология, медицина және ақпараттық технологиялар саласындағы қызмет көрсету және басқару еңбегінің кіші маманы деңгейінде біліктілік беріледі.

Техникалық кәсіптік және орта білімнен кейінгі кәсіптік білім беруді дамыту үшін: құрылыс салу арқылы кәсіптік білім беру ұйымдары желісін дамыту және кеңейту, жергілікті бюджеттер және жеке меншік сектор қаражаты есебінен материалдық-техникалық базасын нығайту;

өңірлік деңгейде кәсіптік білім беруді және техникалық және қызмет көрсету еңбегінің білікті мамандарын даярлауды және республикалық бюджеттен аса мұқтаж, стратегиялық мәні бар кәсіптер мен мамандықтар бойынша қаржыландыруды арттыру;

жеңілдікпен салық салу жүйесі есебінен техникалық және кәсіптік орта білімнен кейінгі кәсіптік білім беру саласында жеке меншік секторының инвестицияларын ынталандыру тетігін жасау;

нормативтік құқықтық базаны жетілдіру; арнайы пәндердің оқулықтары мен оқу-әдістемелік кешендерін әзірлеу және енгізу; техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі кәсіптік білім беру ұйымдарын ақпараттандыру;

мемлекеттік жалпыға міндетті кәсіптік білім беру стандарттарын Білім берудің халықаралық стандартты жіктемесімен /1997 жылғы БХСЖ/ үйлестіру;

оқытудың кредиттік жүйесін енгізу, жоғары білім беру бағдарламаларымен бірге техникалық және орта білімнен кейінгі кәсіптік білім берудің білім бағдарламаларын үйлестіру;

республикалық және өңірлік біліктілікті растау және беру орталықтарын құру жолымен кәсіби даярлықтың сапасын, біліктілікті беруді және растауды тәуелсіз бағалау жүйесін енгізу көзделеді.

Техникалық және қызмет көрсету еңбегінің жоғары сапалы білікті мамандарын даярлау Қазақстан Республикасы Президентінің 2003 жылғы 17 мамырдағы N 1096 Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасының индустриалдық-инновациялық дамуының 2003-2015 жылдарға арналған стратегиясын табысты іске асыру үшін жағдай жасауға мүмкіндік береді және жалпы алғанда, өндірісті, құрылысты, шағын және орта бизнесті, қызмет көрсету мен экономиканы дамытудың импульсы болып табылады.

Орта білімнен кейінгі кәсіптік білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдары тиісті оқу және материалдық базасы және лицензиясы болған жағдайда бейіндік оқыту және техникалық кәсіптік білім беру бағдарламаларын іске асыруы мүмкін.

Жоғары білім беру
Жоғары білім беруді дамыту үшін:

кадрларды даярлауда сегменттеуді, бір бейінділікті, тепе-теңсіздікті және артық қайталанушылықты жою үшін Жоғары білім беру мамандықтары жіктемесін одан әрі ж е т і л д і р у ;

оқытудың прогрессивті жүйелері мен технологияларын, оның ішінде кредиттік және қашықтықтан оқытуды әзірлеу және енгізу;

магистратураны жоғары оқу орнынан кейінгі деңгейге көшіру;
жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі кәсіптік білім беруді үш деңгейлі жүйеге түрлендіру: бакалавриат-магистратура- докторантура;

құрылымы және мазмұны жағынан халықаралық бағдарламалармен үйлестірілген бакалавриаттың білім беру бағдарламаларын әзірлеу;

білім беру гранттарының санын арттыру, студенттерге кредит берудің жаңа үлгісін жасау жолымен жоғары білімге қол жетімділікті арттыру;

елдің үздік жоғары оқу орындары арасында кәсіптік кадрларды даярлауға мемлекеттік тапсырысты бөлу тетігін енгізу;

элеуметтік әріптестікті дамыту, жұмыс берушілерді кәсіптік практикаларды, студенттердің тағылымдамасын, түлектерді жұмысқа орналастыруды ұйымдастыруға т а р т у ;

ғылыми ұйымдардың әлеуетін жоғары білімді мамандар даярлау үшін тарту жөніндегі нормативтік құқықтық және ұйымдық-экономикалық тетіктерді әзірлеу;

жоғары оқу орындарының қаржы-шаруашылық қызметінің ашықтығын қамтамасыз е т у ;

жоғары оқу орындарының материалдық-техникалық және оқу-зертханалық базасын н ы ғ а й т у ж әне ж а ң а р т у ;

жоғары оқу орындары мен филиалдарға кадрлық қамтамасыз ету және материалдық-техникалық базасы бөлігінде қойылатын талаптарды күшейту;

стратегиялық жоспарлауға, сапа менеджменті жүйесіне және автономдықты арттыруға негізделген жоғары оқу орындарын басқарудың жаңа қағидаттарын қ а л ы п т а с т ы р у ;

жоғары оқу орындарының профессорлық-оқытушылық құрамының дәреже и е л е н у і н і ң ө с у і ;

жетекші шетелдік аккредиттеу агенттіктерінің талаптарына сәйкес жоғары оқу орындарының кәсіптік білім беру бағдарламаларын аккредиттеуге дайындау үшін ж а ғ д а й л а р ж а с а у к ө з д е л е д і .

Оқу процесін ұйымдастырудың дәстүрлі жүйесінің орнына оқытудың кредиттік жүйесі енгізіледі, ол білім алушылардың белсенді өз бетінше жұмыс істеуін ынталандырады, жеке білім траекториясының таңдамалылығын, ұтқырлығын, бакалаврлардың, магистранттардың және докторанттардың академиялық еркіндігінің үлкен деңгейін қамтамасыз етеді, білім туралы құжаттардың әлемдік білім беру кеңістігінде т а н ы л у ы н а ы қ п а л е т е д і .

Жалпы білім беру құрамдас бөлігінің мазмұны бакалавриаттың алғашқы екі курсына мейлінше бірдейлендіріледі, ал бакалавриаттың келесі курстарында даярлық базалық пәндер бойынша жүзеге асырылатын болады. Жоғары оқу орнының құрамдас бөлігі шеңберінде бейінді даярлық іске асырылатын болады.

Бакалавриаттағы оқытудың нормативтік мерзімі 4 жылды құрайды. Бакалавриаттың білім беру бағдарламаларын игеру сол немесе басқа саладағы бакалаврдың тиісті академиялық дәрежесін беріп қорытынды мемлекеттік аттестаттаумен аяқталады.

Одан кейін бакалаврдың 1-2 жылдық магистратурада білімін жалғастыруға мүмкіндігі болады.

Жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру

Магистратурада дайындық екі бағытта жүргізіледі:
бейіндік тереңдетілген даярлық;
ғылыми-педагогикалық даярлық.

Магистратураның білім беру бағдарламалары іргелі білім беру, әдіснамалық және зерттеу даярлығын және ғылымның бір бағыты бойынша пәндерді тереңдетілген зерделеуді көздейді.

Магистратурада мамандар даярлауға бөлінетін қаражаттың көлемін айтарлықтай арттыру, сондай-ақ олардың тиімді пайдаланылуын қамтамасыз ету қажет.

Магистратураны бітірушілерге "магистр" академиялық дәрежесі беріледі. Магистрлер докторантурада оқуын жалғастыруға немесе ғылыми-педагогикалық және өзге де еңбек қызметімен айналысуға құқылы.

Докторантура жоғары білікті ғылыми және ғылыми-педагогикалық кадрлар даярлаудың аяқтаушы білім беру деңгейі болады.

Докторлық бағдарламалар бойынша оқу мерзімі кемінде 3 жыл.

Докторантура бағдарламасын игерген және докторлық диссертация қорғаған адамдарға философия докторы (PhD) академиялық; бейіндік докторантураны игерген кезде - бейіні бойынша доктор (медицина, музыка, білім беру, құқық және т.б.) дәрежесі беріледі.

PhD докторантурасына аспирантура, адъюнктура, ізденушілік, шығармашылық демалыс беру, дәстүрлі докторантура және барлық басқа да ғылыми және ғылыми-педагогикалық кадрлар даярлау нысандары түрленеді.

Докторлық бағдарламалар оқу мен зерттеу қызметі арасындағы оңтайлы теңгерімді, кең ауқымды ғылыми, білім беру және әдіснамалық даярлық алуды оқытушылар мен ғылыми қызметкерлердің академиялық ұтқырлығын қамтамасыз етеді.

Білім мен ғылымды ықпалдастыру мынадай бағыттарда жалғастырылады:

ресурстарды басым ғылыми бағыттарға шоғырландыру;

жоғары оқу орындарында оқу-ғылыми ұйымдар, ғылыми зертханалар және ғылыми ұйымдарда жоғары оқу орындары кафедраларының филиалдарын құру, технопарктер құру ;

ғылыми бағдарламалардың әкімшілері болып табылатын жоғары оқу орындары мен ғылыми ұйымдардың ғылыми зерттеулерді бірлесіп жүргізуі.

Педагогикалық кадрларды даярлау, қайта даярлау және олардың біліктілігін арттыру

Педагогикалық кадрларды даярлау, олардың біліктілігін арттыру және қайта даярлау саласында :

жетекші университеттер базасында жоғары оқу орындарының ғылыми-педагогикалық кадрларды даярлау, олардың біліктілігін арттыру және қайта даярлау жүйесін қалпына келтіру және одан әрі дамыту;

педагогикалық мамандықтардың білім беру бағдарламаларының мазмұнын жаңарту , білім берудің вариативтік үлгілерін жасау;

педагогикалық кадрларды даярлау бағдарламаларына оқытудың бүкіл жылдары бойы үздіксіз педагогикалық және психологиялық-педагогикалық практиканы енгізу;

екінші мамандықтың қысқартылған білім беру бағдарламалары бойынша, оның ішінде мемлекеттік, шетел және ана тілдері, информатика, психология бойынша пән мұғалімдерін қайта даярлау ;

болашақ мұғалімдер үшін олардың кәсіптік даярлық деңгейін тәуелсіз кәсіби бағалаумен қоса үш айдан бір жылға дейінгі педагогикалық тағылымдаманы енгізу;

12 жылдық мектепте және мектепке дейінгі, арнайы, жалпы қосымша және кәсіптік білім беру ұйымдарында жұмыс істеу үшін педагогикалық мамандықтар бойынша мамандар даярлауға мемлекеттік тапсырысты ұлғайту;

педагогтарды және басшыларды аттестаттаудың және қайта аттестаттаудың, мұғалімнің педагогикалық қызметін сертификаттаудың жаңа жүйесін әзірлеу;

еңбекті көтермелеу және жергілікті жерлерде педагогтарды тұрақтандыру тетіктерін жетілдіру ;

білім берудің жаңа мазмұнын, оқыту технологиялары мен оқыту әдістемелерінің өзгергенін ескере отырып, мұғалімдер мен білім беру ұйымдарының басшыларын қайта даярлауды және олардың біліктілігін арттыруды жүзеге асыру көзделеді.

Мектепке дейінгі ұйымдар үшін педагогикалық кадрларды даярлау кезінде қосымша мамандандыру мүмкіндігі көзделетін болады: мектепке дейінгі жастағы балалармен жұмыс жөніндегі педагогика-психология, мектепке дейінгі білім беру менеджменті, мектепке дейінгі жастағы балалар үшін шетел тілі, қосымша білім беру педагогикасы .

Білім беру бағдарламалары инновациялық педагогикалық технологияларды, іздену, зерттеу және шығармашылық қызмет дағдыларын, оқытудың ақпараттық және қашықтықтан оқыту технологияларын меңгерген көп тілді мұғалімді даярлауға бағдарланатын болады .

Білім беруді ақпараттандыру

Ақпараттандыру блогын іске асырудың негізгі бағыттары:

АКТ-ны оқу процесіне енгізу жөніндегі нормативтік құқықтық базаны жетілдіру;
компьютерлік техникамен қамтамасыз етілудің әлемдік көрсеткіштеріне (1 компьютерге келетін оқушылардың саны - 10-15) қол жеткізу үшін орта білім беру ұйымдарын одан әрі компьютерлендіру;
орта білім беру ұйымдарын Интернет желісіне қосу;
білім берудің барлық деңгейінде қашықтықтан оқыту технологияларын әзірлеу және енгізу;
өңірлерде білім беру ақпараттық ресурстық орталықтарын және Министрліктің білім беру порталын құру;
орта білім беру ұйымдарын білім беру бағдарламаларына сәйкес электрондық оқу басылымдарымен қамтамасыз ету;
Мемлекеттік органдардың бірыңғай көпшілік ортасы негізінде өңір порталын және ресурстық орталықтарын біріктіру;
білім беру ұйымдарының мониторингі, талдау және басқару ақпараттық жүйесін енгізу.

Көрсетілген бағыттарды іске асыру оқу процесіне ақпараттық коммуникациялық технологияларды енгізу және білім беру жай-күйінің мониторингі мен оны талдаудың сенімді деректері негізінде басқарушылық шешімдер қабылдау есебінен білім беру сапасының деңгейін арттыруды қамтамасыз етеді.

Б і л і м б е р у с а п а с ы

Білім беру сапасын бағалау ұлттық жүйесінің міндеттерін (бұдан әрі - БСБҰЖ) іске асыру үшін:

білім беру сапасын ішкі және сыртқы бағалау рәсімдері енгізіледі;
білім алушының оқудағы жетістіктерінің деңгейін анықтайтын стандартталған бағалау құралдары мен аспаптары жетілдіріледі;

білім беру сапасын бағалауды жүзеге асыратын ұйымдық құрылымдар құрылады.

Білім беру ұйымдарын сыртқы бағалау үшін лицензиялау, аттестаттау, аккредиттеу, саралау, орталықтандырылған тестілеу және тікелей мониторингтік зерттеулер рәсімдері көзделеді.

Ішкі бағалау өзін-өзі бағалау (өзін-өзі аттестаттау), үлгерімді ағымдағы бақылау, білім беру ұйымдарында жүзеге асырылатын білім алушының оқудағы жетістіктерін бағалау нысанында көзделеді.

Білім алушыларды орталықтандырылған тестілеу білім берудің барлық деңгейлерінің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарына сәйкес әзірленетін стандартталған тапсырмалардың базасында өткізілетін болады.

Білім алушылардың оқудағы жетістіктерін орталықтандырылған тестілеу нысанында мемлекеттік бақылау жалпы орта білім берудің әрбір сатысын (4 сынып, 9 (10) сынып, 11 (12) сыныптар) бітіргенде колледждер мен жоғары оқу орындарының бітіруші курстарында өткізілетін болады.

БСБҰЖ-ның жұмыс істеуіне тиісті инфрақұрылыммен қолдау көрсетілетін болады.

Білім беру мен тестілеудің мемлекеттік стандарттары ұлттық орталығы (БТМСҰО) барлық білім беру деңгейлері мен сатыларында білім алушылардың оқу жетістіктерін орталықтандырылған тестілеу нысанында сыртқы бағалауды жүргізеді; әдіснамалық, технологиялық, техникалық алып жүруді қамтамасыз етеді; мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын және бағдарламаларды әзірлеуді ұйымдастырады, білім беру стандарттарының мазмұнын әзірлеу үшін ғылыми, әдіснамалық және әдістемелік база құрады.

Білім беру сапасын бағалаудың ұлттық орталығы (БСБҰО) білім беру жүйесі жай-күйінің мониторингін жүзеге асырады және Қазақстан Республикасында білім беру саласының даму стратегиясын әзірлейді. Сапаны талдауды және бағалауды жүзеге асыру үшін статистикалық дерекқор жасайды, ақпараттық ресурстарды білім беру саласының бірыңғай мониторингі жүйесіне біріктіреді және Қазақстан Республикасындағы білім берудің жай-күйі туралы ұлттық баяндаманы дайындайды.

Ұлттық аккредиттеу орталығы (ҰАО) жоғары оқу орындарын институционалдық аккредиттеуді және кәсіптік білім беру бағдарламаларын аккредиттеуді жүргізеді, сапаны бағалауды Болон процесінің шарттарымен үйлестіру үшін аккредиттеудің келісілген өлшемдері мен рәсімдерін әзірлейді, шетелдік білім беру ұйымдары берген білім туралы құжаттарды тану және нострификаттау рәсімдерін жүзеге асырады, сапаны қамтамасыз ету жөніндегі халықаралық желілерге қатысады.

Сертификаттау, сапа менеджменті және консалтингі орталығы (ССМКО) 9000 және 14000 сериялы /ISO/ стандарттарының негізінде сапа менеджменті жүйелерін жоғары оқу орындарына енгізуді және сертификаттауды, сапа менеджменті саласында оқу-әдістемелік және нормативтік құжаттаманы әзірлеуді жүзеге асырады.

Республикалық біліктілікті растау және беру орталығы (РБҰБО) жұмысшы кадрлар мен техникалық және қызметтер көрсету еңбегі мамандарының кәсіби даярлығын дербес бағалауды жүргізуді, біліктілігін растауды және оны беруді ұйымдық-әдістемелік қамтамасыз ету жүктелген.

6. Қажетті ресурстар және оларды қаржыландыру көздері

Қазақстандық білім берудің жаңа моделіне көшуге жағдай жасау үшін экономикалық базисті нығайту қажет. Бағдарламаны іске асыруға қажетті қосымша шығыстардың жалпы сомасы 2004 жылдың балалық бағасында 330 812,0 млн. теңгені құрайды (8-кесте).

8 - кесте (млн. теңге)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Барлығы

Р е с п у б л и .

к а л ы қ

бюджет 23379,8 34036,9 32150,8 26216,8 29484,4 30501,1 175769,8

Ж е р г і л і к .

ті бюджет 18022,4 19477,3 21705,1 31552,5 32115,6 32169,3 155042,2

М е м л е к е т .

т і к

бюджет 41402,2 53514,2 53855,9 57769,3 61600,0 62670,4 330812,0

Бағдарламаны 2006-2010 жылдары қаржыландыру көлемі тиісті қаржы жылына арналған республикалық және жергілікті бюджеттерді жоспарлаған кезде нақтыланатын болады.

7. Бағдарламаны іске асырудан күтілетін нәтижелер және оның индикаторлары

Бағдарлама кезең-кезеңімен іске асырылатын болады:

Бірінші кезең (2005-2007 жылдар)

Өңірлік деңгейде білім беруді басқарудың бірізділік жүйесі құрылатын болады.

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту жүйесінде әйелдерге жұмыс істеуге, әлеуметтік жағынан қорғалмаған және аз қамтылған отбасыларға қолдау көрсететін әлеуметтік институт ретінде мектепке дейінгі білім беру ұйымдарын дамыту жөніндегі нормативтік құқықтық база және ғылыми-әдістемелік негіздер әзірленетін болады.

Кәсіпорындарға жеңілдікті салық салу беретін көп функционалды білім беру ұйымы ретінде оларда "мектеп - бала бақша" кешендерін құру мақсатында ауылдық мектептерді қайта құрылымдау жөнінде нормативтік құқықтық кесімдер әзірленетін, сондай-ақ "Мектепке дейінгі балалық шақ" республикалық ғылыми-практикалық орталығы құрылатын болады.

Мектепке дейінгі ұйымдар желісі балалар бақшаларын салу және білім беру ұйымдарының базасында мектепке дейінгі шағын орталықтарды құру есебінен кеңейеді

Арнайы білім беру жүйесінде:

мүмкіндіктері шектеулі балаларды қамту кеңейтіледі;

білім беру ұйымдарының арнайы түзеу желісі сақталады және құрылады;

мүмкіндіктері шектеулі балаларды есепке алудың бірыңғай нысаны жасалатын

б о л а д ы ;

мүмкіндіктері шектеулі балаларды кәсіптік алдындағы және кәсіптік даярлауға қол жеткізіледі.

Қосымша білім беру жүйесінде:

Кәсіптік білім беруде:

кәсіптік кадрларды даярлауды ұйымдастыруға экономиканың нақты секторын тартудың нормативтік құқықтық негізі құрылатын болады;

еңбек рыногы мен қоғамның қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін кәсіптік білім берудің қол жетімділігі мен беделі өседі (техникалық және кәсіптік білім беру ұйымдарында оқуын жалғастыратын мектеп бітірушілердің үлесі кемінде 30%-ды құрайды);

техникалық және кәсіптік білім беру жүйесінің жұмыс берушілермен әрі шағын және орта бизнес субъектілерімен байланысы нығаяды, әлеуметтік әріптестік субъектілерінің тиімді ынтымақтастығы артады;

жұмыс берушілер мен МЖБС-ның қазіргі талаптарына сәйкес келетін жаңа оқу, оқу-әдістемелік әдебиет, оқу құралдары жасалатын болады;

кредиттік оқыту жүйесі енгізілетін, техникалық және орта білімнен кейінгі кәсіптік білім беру бағдарламаларын жоғары білім бағдарламаларымен үйлестіру қамтамасыз етілетін болады;

білім беру процесінде АКТ-іні қолдану кеңейеді;

техникалық және кәсіптік білім беретін оқу орындарында компьютерлер саны 25 оқушыға 1 компьютерден келу ара қатынасына дейін жеткізіледі;

жас мамандарды жұмысқа орналастыруға жәрдемдесу, оларды қайта даярлау (мақсатты келісім-шарттық даярлауды дамытуды қоса алғанда), кәсіптік өзін-өзі қалыптастыру, оның ішінде, жеке істерін ашу жүйесі жасалатын болады;

техникалық және кәсіптік білім беретін оқу орындарының материалдық-техникалық базасы нығайтылатын болады.

Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесінде Қазақстанның Болон процесіне қосылуына жағдай жасалатын болады.

Жоғары оқу орындарының кадрлық және материалдық-техникалық қамтамасыз етілуіне қойылатын талаптарды қатайту нәтижесінде азаматтық жоғары оқу орындарының және олардың филиалдарының желісі азайтылады.

Жыл сайын жоғары оқу орындарына арналған 100-ге дейінгі оқулықтар мен оқу-әдістемелік құралдар және оқу-әдістемелік кешендер әзірленетін болады (бұл ретте 30 %-ға жуығы мемлекеттік тілде), 300-ден астам атаулы, оның ішінде магистратураның жаңа білім беру бағдарламалары және Ph.D докторлық бағдарламалары бойынша шетелдік оқу әдебиеттері сатып алынады. Оқу әдебиеті неғұрлым басым, ең алдымен техникалық, технологиялық, аграрлық, ветеринарлық және педагогикалық мамандықтарға бөлінетін болады.

Аспирантураны, дәстүрлі докторантураны Ph.D докторантурасына кезең-кезеңімен түрлендіру және кадрларды даярлаудың үш деңгейлі жүйесіне (бакалавриат-магистратура-докторантура) толық көшу жүзеге асырылады. Жаңа бағдарламалар бойынша магистратураға жыл сайынғы қабылдау 2500-ден астам

адамды құрайтын болады, Ph.D докторантурасына - 100 адам. 5 жоғары оқу орындарының базасында аккредиттелген докторлық бағдарламалары бар жетекші шетелдік жоғары оқу орындарымен әріптестік қарым-қатынастағы Ph.D докторларын даярлау жөніндегі орталықтар құрылатын болады. Сондай-ақ жыл сайын Шығыс Еуропаның, Ресейдің ең үздік жоғары оқу орындарында кәсіптік жоғары білім беру бағдарламасы бойынша Қазақстанның 3 мың азаматын даярлау жүзеге асырылатын болады.

О н д а :

жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бағдарламалары жаңартылады, пәндік білімнің іргелілігі, кең бейінділігі, меңгерудің және қолданудың шығармашылық деңгейі қамтамасыз етілетін болады;

студенттердің белсенді өз бетімен жұмыс жасауы, оқыту траекториясын жеке таңдау, білім алушылардың, оқытушылардың академиялық ұтқырлығы үшін жағдай қамтамасыз етілетін болады;

сапа менеджменті жүйесі енгізіледі, жоғары оқу орындарының кәсіптік білім беру бағдарламаларын аккредиттеу үшін жағдай жасалатын болады;

жұмыс берушілердің және басқа да әлеуметтік әріптестердің жоғары білім беру проблемаларын, оның ішінде қазіргі заманғы біліктілік талаптарымен келісілетін білім стандарттарын әзірлеуге, мамандар даярлауға тапсырысты қалыптастыруға, студенттердің өндірістік практикасы мен тағылымдамадан өтуін ұйымдастыруға қатысуы қамтамасыз етіледі;

неғұрлым дайындалған жастарды іріктеу мақсатында студенттер контингентін қалыптастыру тетігі жетілдіріледі;

білім беру гранттарының санын арттыру және студенттерді оқытуды кредиттеудің жаңа моделін жасау жолымен жоғары білімге қол жеткізу деңгейі арттырылады;

сабақтастықты, үздіксіздікті күшейту арқылы жоғары білікті ғылыми-педагогикалық кадрларды даярлаудың тиімділігі артады, сапасы жақсарады, мерзімі азайтылатын болады, сондай-ақ жастардың ғылымға келуіне жағдай жасайтын білім беру және ғылыми компоненттер, магистратураның және Ph.D докторантураның білім беру бағдарламалары оңтайлы ұштастырылатын болады;

жоғары оқу орындары мен ғылыми ұйымдарға қойылатын лицензиялау, аттестаттау, аккредиттеу талаптарына, оның ішінде Ph.D дәрежесіне ие кадрлардың болуы міндетті болатын бөлігіне өзгерістер мен толықтырулар енгізіледі;

басшылар, мамандар және басқа қызметшілер лауазымдарының біліктілік анықтамалығына, ғылыми ұйымдар қызметкерлерінің лауазымдық біліктілік сипаттамасына өзгерістер мен толықтырулар енгізіледі;

ғылым кандидаттары мен докторларының дәстүрлі дипломдарын және PhD дипломдарын қатар тануды қамтамасыз ететін тетік жасалады.

Жетекші жоғары оқу орындары базасында жоғары оқу орнының оқытушыларын

қайта даярлау және біліктілігін арттыру орталықтары жұмыс жасайтын болады. Осы орталықтарда біліктілікті арттыру бағдарламаларымен 10,3 мыңнан астам педагог қ а м т ы л а д ы .

Бағдарламаны орындау нәтижесінде білім берудің бірыңғай ақпараттық ортасының негіздері қаланатын болады, ол:

білім беруді дамытуды ақпараттық және ғылыми-әдістемелік қамтамасыз етудің бірыңғай жүйесі негіздерін қалыптастыруға;

бірыңғай көліктік орта негізінде объектілер мен білім беру процестерін тиімді басқару үшін салалық ақпараттық жүйе құруға;

ауыл мектептерін қоса алғанда, білім беру ұйымдарында аталған мекемелердің жалпы білім беру ресурстарына қол жеткізуін ұйымдастыру, жоғары білікті педагогикалық кадрларды ұтымды пайдалану, әрбір білім беру ұйымы үшін жаңа АКТ саласында мамандар даярлау жолымен білім беру ұйымдарында оқу сапасын арттыруға ;

2005 жылдың аяғына дейін республика мектептерінің 75 %-ын Интернетке қосуға;

2007 жылы мектептердегі компьютерлердің санын 35 оқушыға 1 компьютер ара қ а т ы н а с ы н а д е й і н ж е т к і з у г е ;

оқу процесіне қазіргі заманғы электрондық оқулық басылымдарын әзірлеуге және енгізуге, жалпы білім беретін мектептің негізгі пәндері бойынша электрондық оқулық басылымдарының таралымын ұйымдастыруға және оларды дәстүрлі оқыту құралдарымен біріктіруді жүзеге асыруға;

республиканың жоғары оқу орындары мен өңірлерінде білім берудің ақпараттық ресурстық орталықтарын құруға ;

барлық деңгейдегі білім беру мекемелерінің оқытушыларын әдістемелік қолдау жүйесін құруға, жаңа АКТ саласында педагогикалық, әкімшілік және инженерлік-техникалық кадрларды даярлауды және қайта даярлауды жүргізуге;

қашықтықтан оқыту технологиясы мен АКТ-ны қоса алғанда, ашық білім беру саласында стандарттау бойынша нормативтік құжаттар базасын құруға мүмкіндік б е р е д і .

Білім беру статистикасын жетілдіру статистикалық деректерге, білім беру сапасы туралы ақпаратқа негізделген Қазақстан Республикасында білім беру мониторингінің жаңа жүйесін құруға ықпал етеді.

Білім беру сапасын бағалаудың ұлттық жүйесі білім сапасын кешенді емтихандар арқылы бағалауға, білім беру сапасы мониторингінің ұлттық жүйесін әзірлеуге мүмкіндік береді. Білім беру сапасын сырттай және іштей бағалаудың объективті құралдары жасалатын, білім беру ұйымдарын кезең-кезеңімен саралау енгізілетін болады. Әрбір оқу жылының қорытындылары бойынша білім берудің жай-күйі туралы ұлттық баяндама дайындалатын болады.

Білім беру сапасын бағалаудың ұлттық орталығы, Ұлттық аккредиттеу орталығы,

Сертификаттау, сапа менеджменті және консалтинг орталығы, Біліктілікті растау және беру республикалық орталығы өз қызметтерін бастайды.

2005-2006 жылдары Қазақстан PISA халықаралық зерттеулер бағдарламалары шеңберінде білім алушылардың нақты жетістіктерін салыстырмалы талдауға қатысатын болады.

Екінші кезең (2008-2010 жылдар)

Бағдарламаны толық ауқымды іске асыру, жинақталған тәжірибені, елдегі еңбек рыногы мен әлеуметтік-экономикалық жағдайлардың дамуын ескере отырып, оны түзету басталады.

Балаларға үш жастан бастап міндетті білім беруге біртіндеп көшу есебінен мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың барлық нысандарына жалпы қол жеткізу үшін жағдайлар жасалатын болады. Мектепке дейінгі тәрбие жүйесінің ресурстары мен әлеуеті мыналардың есебінен артады:

- 1) 23 мың орындық 164 мектепке дейінгі ұйымдардың құрылысын салу;
- 2) білім беру ұйымдарының базасында 20 мың орындық 800 мектепке дейінгі шағын орталықтар құру;
- 3) мүмкіндіктері шектеулі балаларды мектепке дейінгі білім беру жүйесіне біріктіру үшін 380 түзеу және инклюзивті білім беру кабинеттерін ашу.

Бес жастағы балалардың 75 %-ы жақсартылған оқу-әдістемелік, кадрлық және материалдық-техникалық базасы бар "мектепалды" институтымен қамтылатын болады.

Атаулы әлеуметтік көмек алатын балалардың 30 %-ы мектепке дейінгі бағдарламалармен қамту есебінен аз қамтылған отбасыларды білім беруде қолдау жүйесі жұмыс істейтін болады.

Орта білім беру жүйесінде:

12 жылдық орта білім беруге көшу жүзеге асырылады; нәтижеге бағдарланған мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттары әзірленеді;

кәсіптік кадрларды даярлауды ұйымдастыруға экономиканың нақты секторын тартудың заңнамалық базасы құрылады;

кәсіптік білім беру бағдарламаларының құрылымы мен мазмұны өзгереді; техникалық әрі кәсіптік білім беру ұйымдарының жеткілікті желісі құрылады және үлгілері жетілдірілетін болады.

Дамуында проблемалары бар балалардың білім алуына, оларды әлеуметтік, медициналық-педагогикалық түзеуге қолдау көрсетуге және қоғамға біріктіруге басқалармен бірдей жағдайлар жасалады; кәметке толмағандардың оқудан бос уақытта еңбекпен айналысу проблемалары шешіледі, балалардың шығармашылық мүмкіндіктерін іске асыруға жағдайлар жасалады.

Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесінде бакалаврлық,

магистрлік, докторлық бағдарламалар және оқытудың кредиттік жүйесі бойынша жоғары білікті кадрларды даярлауға толық көшу жүзеге асырылатын болады. Басым мамандықтар бойынша кадрларды даярлауға арналған білім беру гранттарының саны арттырылатын болады. Профессорлық-оқытушылық құрамның дәреже иеленуінің орташа көрсеткіші 40 %-ға жетеді. Тұтастай алғанда, бұл кезеңде жоғары білім берудің желісі мен көрсеткіштері тұрақталады.

Жоғары оқу орындарында сапа менеджменті жүйесін, институционалдық бағаны және жетекші шетелдік аккредиттеу агенттіктерінің талаптары деңгейінде кәсіптік білім беру бағдарламаларын аккредиттеуді енгізуімен Болон декларациясының негізгі қағидаттарын іске асыруға және Дүниежүзілік сауда ұйымының шарттарына сәйкестікке қол жеткізіледі.

Қазақстан білім алушылардың нақты жетістіктерін TIMSS, CIVIC, SITES, LES халықаралық зерттеулері шеңберінде жоғары білім беруде сапаны қамтамасыз ету жөніндегі ENQA, INQAAHE және басқа да агенттіктердің халықаралық желілерінде салыстырмалы талдауға қатысады.

Мониторингтің, Білім берудің жай-күйі туралы ұлттық баяндаманың, білім беру ұйымдарын жіктеу нәтижелерінің деректері негізінде әртүрлі кәсіпке сұраныс, әртүрлі білім беру ұйымдарында, өңірлерде білім беру қызметтерінің болуы және оның сапасы туралы қоғамды ақпараттандыру жүйесі құрылатын болады, білім беруді дамыту стратегиясы анықталады.

Біліктілігін арттыру институттары білім беруді дамыту орталықтарының мәртебесіне өтеді.

2010 жылдың аяғына қарай мектептердегі компьютерлердің саны 20 оқушыға 1 компьютерден жеткізілетін болады.

Қазақстан Республикасында 2010 жылға дейін білім беруді дамытудың мемлекеттік бағдарламасын іске асыру нәтижесінде білім берудің тиімді жұмыс істейтін қазақстандық үлгісі қалыптасатын болады, қазіргі заманда Қазақстанның лайықты орын алуына мүмкіндік беретін білім беру мен кадрларды даярлаудың сапалық биік деңгейіне қол жеткізетін боламыз.